

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «ДУШКА ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF DUSHKA v. UKRAINE)**

(Заява № 29175/04)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

3 лютого 2011 року

ОСТАТОЧНЕ

03/05/2011

*Рішення стало остаточним відповідно до пункту 2 статті 44
Конвенції. Текст рішення може підлягати редакційним виправленням.*

У справі «Душка проти України»

Європейський суд з прав людини (П'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Пір Лоренцен (*Peer Lorenzen*), Голова,
Карел Юнгвірт (*Karel Jungwiert*),
Марк Віллігер (*Mark Villiger*),
Ізабель Берро-Лефевр (*Isabelle Berro-Lefèvre*),
Мір'яна Лазарова Трайковська (*Mirjana Lazarova Trajkovska*),
Ганна Юдківська (*Ganna Yudkivska*),
Юлія Лаффранк (*Julia Laffranque*), судді,
та Клаудія Вестердік (*Claudia Westerdiek*), Секретар секції,
після обговорення за зачиненими дверима 11 січня 2011 року,
виносить таке рішення, що було ухвалене в той день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було розпочато за заявою (№ 29175/04), яку 26 липня 2004 року подав до Суду проти України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) громадянин України, пан Юрій Миколайович Душка (далі - заявник).
2. Уряд України (далі - Уряд) представляв його Уповноважений, пан Ю. Зайцев.
3. Заявник стверджував, зокрема, що перебуваючи під вартою, він зазнав катування з боку працівників міліції з метою отримання зізнання у скоєнні злочину, а також що розслідування його скарги було неефективним.
4. Заявник помер 4 березня 2005 року, а його мати, пані Тетяна Іванівна Душка повідомила Суд, що підтримуватиме заяву.
5. 9 грудня 2009 року Голова П'ятої секції вирішив повідомити Уряд про заяву. Було також вирішено розглянути одночасно питання щодо прийнятності та суті заяви (пункт 1 статті 29 Конвенції).

ФАКТИ**I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ**

6. Заявник народився у 1985 році та проживав у м. Білгород-Дністровський.

А. Провадження щодо заявника

7. Рано вранці 18 листопада 2002 року, реагуючи на скаргу громадянина П. про його пограбування, працівники міліції затримали в барі заявника, який на той час був малолітнім, та його знайомого В. і доправили їх до відділу міліції для допиту. Заявник засвідчив, що нічого не знає про пограбування та залишив відділ міліції. Залишається нез'ясованим, чи було його звільнено офіційно.

8. Приблизно опівдні 18 листопада 2002 року заявника було затримано, коли він йшов по вулиці. За словами заявника, його силоміць схопили двоє працівників міліції в цивільному одязі, не надавши при цьому жодних пояснень. За твердженнями працівників міліції, вони запросили заявника пройти з ними для допиту з приводу пограбування П., а він нецензурно лаявся на них та намагався втекти, внаслідок чого довелося затримати його із застосуванням фізичної сили.

9. Того ж дня заявнику було пред'явлено обвинувачення у непокорі законному розпорядженню працівника міліції, і він постав перед Білгород-Дністровським міським судом, при цьому його батьків не було повідомлено та не було призначено захисника. Суд призначив заявникові покарання у вигляді адміністративного арешту строком на сім діб.

10. 19 листопада 2002 року міліція офіційно порушила кримінальну справу за фактом пограбування П.

11. 21 листопада 2002 року за протестом Білгород-Дністровської міжрайонної прокуратури Білгород-Дністровський міський суд переглянув призначене заявнику покарання, зменшив строк арешту до трьох діб та постановив звільнити його з-під варти. Згодом (4 січня 2003 року) Голова апеляційного суду Одеської області в порядку контрольно-наглядового провадження скасував постанови від 18 та 21 листопада 2002 року, встановивши, що до неповнолітнього заявника не міг бути застосований адміністративний арешт. Проте він дійшов висновку, що злісна непокора заявника тягнула адміністративну відповідальність у вигляді штрафу у розмірі 136 грн.

12. Перед звільненням з-під варти 21 листопада 2002 року заявника було допитано у зв'язку з пограбуванням П. у присутності його матері та захисника, призначеного міліцією, і він зізнався в тому, що брав участь у пограбуванні.

13. Після звільнення з-під варти заявник найняв нового захисника та відмовився від своїх визнавальних показань. Він стверджував, що не брав участь у стверджуваному пограбуванні П. та не був його свідком та що його попереднє зізнання було зроблено під примусом. Він також пояснив, що 21 листопада 2002 року підтвердив свої визнавальні показання у присутності матері та захисника тому, що міліція

погрожувала, що в протилежному випадку він не буде звільнений з-під варті.

14. У грудні 2003 року справу щодо обвинувачення заявника у пограбуванні було передано до суду. 3 травня 2005 року Білгород-Дністровський міський суд повернув справу на додаткове розслідування. Сторони не надали подальшої інформації щодо результату кримінального провадження.

В. Стверджуване жорстоке поводження із заявником та перевірка його скарги про жорстоке поводження

15. За словами заявника, коли він відбував адміністративний арешт, він зазнав надзвичайно жорстокого поводження з боку працівників міліції, які намагались змусити його зізнатися у співучасті у пограбуванні П. Зокрема, його прикували наручниками до батареї та били по голові та по тілу пластиковою пляшкою з водою. Декілька разів заявник втрачав свідомість. Внаслідок жорстокого поводження 18 та 19 листопада 2002 року заявник, якому не дозволяли зустрітися ані із захисником, ані з батьками, написав визнавальні покази, продиктовані працівниками міліції. На підтвердження того, яким чином його допитували, заявник надав копії своїх визнавальних показів від 18 та 19 листопада 2002 року. На цих документах були тільки його підпис та підписи працівників правоохоронних органів (підписи захисника або законного представника неповнолітнього на документах були відсутніми) та печатка Білгород-Дністровської міжрайонної прокуратури.

16. Згідно з твердженнями Уряду, під час адміністративного арешту заявника щодо нього не проводилося жодних слідчих дій.

17. За словами заявника, 22 листопада 2002 року він подав скарги до Білгород-Дністровської міжрайонної прокуратури та прокуратури Одеської області про те, що він зазнав жорстокого поводження з боку працівників міліції, але йому було відмовлено у проведенні судово-медичної експертизи з метою оцінки характеру його ушкоджень.

18. 23 листопада 2002 року Управління внутрішньої безпеки ГУБОЗ МВС України в Одеській області видало заявникові необхідне направлення. Того ж дня заявник пройшов судово-медичне освідування, у нього були виявлені легкі тілесні ушкодження. Зокрема, судово-медичний експерт виявив у заявника забої та садна на різних частинах тіла, гематому, ситуційний невроз, цефалгію та можливий забій нирок, яких заявник міг зазнати 18 листопада 2002 року.

19. У період з 26 листопада по 20 грудня 2002 року заявник знаходився у Білгород-Дністровській районній лікарні на стаціонарному лікуванні щодо завданих тілесних ушкоджень та стресу. Згодом (у 2003-2004 роках) заявник також проходив лікування у

зв'язку з депресією та хронічним пієлонефритом, які, за його словами, були наслідком ушкоджень голови та нирок, завданих працівниками міліції, та пов'язаного з цим стресу.

20. У різні дні у період з 22 листопада 2002 року по 1 квітня 2003 року мати заявника за допомогою різних неофіційних способів подавала до різних державних органів, включаючи Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та Президента України, скарги про жорстоке поводження із заявником. Проте, як видається, жодної офіційної реакції не було.

21. 1 квітня 2003 року заявник надіслав до Білгород-Дністровської міжрайонної прокуратури офіційне клопотання про порушення кримінальної справи за фактом жорстокого з ним поводження.

22. 11 квітня 2003 року прокуратура відмовила у порушенні кримінальної справи, дійшовши висновку про відсутність доказів жорстокого поводження. В постанові, зокрема, зазначалось, що вранці 18 листопада 2002 року заявник залишив відділ міліції без дозволу, а опівдні того ж дня відмовився піти разом з працівниками міліції до відділу міліції для допиту, нецензурно лаявся, штовхав їх та намагався втекти. Отже, його затримання та обвинувачення у непокорі законному розпорядженню працівників міліції були обґрунтовані. Крім того, протягом свого адміністративного арешту заявник не клопотав про надання йому медичної допомоги, а під час звільнення підписав документ, в якому зазначалося, що він не має скарг на дії працівників міліції. Щодо заявника протягом його адміністративного арешту не проводилося жодних слідчих дій.

23. 15 квітня 2003 року заступник начальника Білгород-Дністровського міського відділу ГУМВС України в Одеській області провів службове розслідування та дійшов висновку, що скарги на жорстоке поводження не знайшли свого підтвердження. Зокрема, до заявника фізичну силу було застосовано один раз – під час його затримання, у відповідь на його спробу втекти. Він також зазначив, що протягом адміністративного арешту щодо заявника не проводилося жодних слідчих дій. 18 вересня 2003 року та 1 квітня 2004 року було проведено ще дві службові перевірки, за результатами яких було зроблено аналогічні висновки.

24. 10 січня 2004 року Білгород-Дністровська міжрайонна прокуратура винесла ще одну постанову про відмову у порушенні кримінальної справи за скаргою заявника про жорстоке поводження. У постанові зазначалося, що при спробі втекти заявник кілька разів падав на землю. Проте в постанові не зазначалось, чи були ці падіння причиною тілесних ушкоджень заявника. Того ж дня цю постанову було скасовано прокуратурою Одеської області, а справу повернуто на додаткове розслідування.

25. Тим часом, будучи повідомленим про постанову від 11 квітня 2003 року у жовтні 2003 року, заявник оскаржив її до Білгород-Дністровського міського суду. Він зазначив, зокрема, що прокуратура не опитувала з приводу зазначеної події ані його, ані його родичів, ані будь-яких свідків його затримання. Також не було надано відповіді на його твердження про те, що працівники міліції не мали правових підстав вимагати його явки для допиту та затримувати його опівдні 18 листопада 2002 року. Якби працівники міліції хотіли допитати його з приводу пограбування П., то згідно з чинним законодавством вони повинні були надіслати йому повістку та повідомити його батьків. Цієї процедури не було дотримано, а працівники міліції незаконно вимагали від нього пройти з ними, тому його не можна було карати за непокору законним вимогам. Крім того, прокуратура не відреагувала на той факт, що адміністративний арешт заявника був незаконним, оскільки на час подій він був неповнолітнім. На додаток, державні органи неправильно зазначали, що під час адміністративного арешту щодо заявника не проводилося слідчих дій. Зокрема, 18 та 19 листопада 2002 року він надав визнавальні показання.

26. 15 січня 2004 року Білгород-Дністровський міський суд скасував постанову від 11 квітня 2003 року. Він зазначив, зокрема, що розслідування було поверховим та що прокуратура не встановила причини виникнення у заявника ушкоджень. Суд також зазначив, що твердження про те, що заявник не допитувався про пограбування П. під час його адміністративного арешту, суперечить фактам з матеріалів справи.

27. 9 лютого та 2 березня 2004 року Білгород-Дністровська міжрайонна прокуратура знову відмовляла у порушенні кримінальної справи у зв'язку з твердженнями заявника про жорстоке поводження, обґрунтувавши це підставами, аналогічними вищенаведеним.

28. 20 лютого та 6 березня 2004 року відповідно зазначені постанови скасовувалися прокуратурою Одеської області та Генеральною прокуратурою України, а справа поверталася на додаткове розслідування. Генеральною прокуратурою України було зазначено, зокрема, що розслідування не встановило, на якій підставі 18 листопада 2002 року працівники міліції взагалі вимагали явки заявника на допит та чи вимагала реакція заявника на дії працівників міліції його затримання та застосування до нього фізичної сили. Крім того, державні органи не допитали заявника або судово-медичного експерта, який проводив огляд його тілесних ушкоджень, а також не перевірили версію працівників міліції, згідно з якою при спробі втекти заявник кілька разів падав.

29. 22 березня 2004 року прокуратура Одеської області також надіслала листа на ім'я Білгород-Дністровського міського прокурора, в якому зазначила, що розслідування було поверхневим та

одностороннім. Так, зокрема, воно здебільшого ґрунтувалось на поясненнях працівників міліції, а для встановлення справжніх фактів не було вжито жодних заходів. Листом Білгород-Дністровському міжрайонному прокурору також доручалося сприяти «належному та професійному розслідуванню».

30. 5 квітня 2004 року Білгород-Дністровська міжрайонна прокуратура винесла ще одну постанову про відмову у порушенні кримінальної справи, яку було скасовано прокуратурою Одеської області 15 листопада 2004 року, але 14 грудня 2004 року було винесено ще одну постанову про відмову у порушенні кримінальної справи.

31. 27 січня 2005 року Одеське обласне бюро судово-медичної експертизи перекласифікувало тілесні ушкодження заявника на ушкодження «середнього ступеня тяжкості». Зокрема, згідно з висновком експертизи, його депресивні розлади та пієлонефрит могли бути пов'язані з травмами, яких йому було завдано у листопаді 2002 року. У висновку експертизи також зазначалося, що з огляду на їх кількість та розташування, зазначених ушкоджень заявник не міг зазнати внаслідок одноразового падіння. Видавалося, що зазначені тілесні ушкодження виникли внаслідок багаторазових ударів тупими предметами, такі як кулак, нога і тому подібне.

32. Після цієї експертизи 5 вересня 2005 року Білгород-Дністровський міськрайонний суд скасував постанову про відмову в порушенні кримінальної справи від 2 березня 2004 року (яку 6 березня 2004 року вже було скасовано Генеральною прокуратурою України) та направив справу на додаткове розслідування.

33. 23 березня 2006 року Білгород-Дністровська міжрайонна прокуратура відмовилась виконати вказівки суду, аргументувавши це тим, що після скасування Генеральною прокуратурою України постанови від 2 березня 2004 року прокуратура вже здійснила додаткову перевірку і остання її постанова від 14 грудня 2004 року залишається чинною.

34. 26 травня 2006 року прокуратура Одеської області скасувала зазначену постанову та постановила провести додаткову перевірку.

35. 5 червня 2006 року Білгород-Дністровська міжрайонна прокуратура винесла нову постанову про відмову в порушенні кримінальної справи, посилаючись по суті на ті самі аргументи, що й в попередніх постановах про відмову в порушенні кримінальної справи.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

36. Відповідні положення національного законодавства наведено в рішенні від 6 грудня 2007 року у справі «Козинець проти України» (*Kozinets v. Ukraine*, заява № 75520/01, пп. 39-42).

ПРАВО

I. ПОПЕРЕДНЄ ЗАУВАЖЕННЯ

37. Заявник помер 4 березня 2005 року, поки справа розглядалась Судом (див. пункт 4).

38. Уряд зазначив, що мати заявника може підтримувати заяву після смерті заявника як його близький родич. Проте її не можна вважати потерпілою від порушень Конвенції щодо її сина.

39. Суд доходить висновку, що хоча на мати заявника безпосередньо не вплинули порушення Конвенції, про які скаржився заявник, після його смерті вона має право підтримувати заяву від його імені (див. рішення у справах «Тотева проти Болгарії» (*Toteva v. Bulgaria*, заява № 42027/98, п. 45, від 19 травня 2004 року, та «Яковенко проти України» (*Yakovenko v. Ukraine*), заява № 15825/06, п. 65, 25 жовтня 2007 року). Проте посилання по всьому тексту робитиметься на заявника.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ЖОРСТОКЕ ПОВОДЖЕННЯ ТА НЕЕФЕКТИВНЕ РОЗСЛІДУВАННЯ СКАРГИ НА ЖОРСТОКЕ ПОВОДЖЕННЯ

40. Заявник скаржився на те, що, перебуваючи під адміністративним арештом у листопаді 2002 року, зазнав жорстокого поводження з боку працівників міліції з метою отримання від нього визнавальних показань щодо участі у пограбуванні П. Він також скаржився на те, що розслідування за фактом його скарги про жорстоке поводження було неефективним. Заявник посилався на статті 3 та 13 Конвенції.

41. Відповідні статті Конвенції передбачають таке:

Стаття 3

«Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню.»

Стаття 13

«Кожен, чиї права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження.»

А. Прийнятність

42. Уряд стверджував, що скарга заявника про жорстоке поводження є неприйнятною у зв'язку з невичерпанням національних засобів юридичного захисту, оскільки мати заявника не оскаржувала постанову прокуратури про відмову у порушенні кримінальної справи за скаргою заявника про жорстоке поводження від 5 червня 2006 року.

43. Заявник наполягав на тому, що у період з листопада 2002 року по червень 2006 року він подав низку скарг до різних компетентних органів, але безрезультатно, оскільки прокуратура вочевидь не мала бажання здійснювати справжнє розслідування. Отже, розслідування було неефективним і не було сенсу оскаржувати подальшу постанову про відмову у порушенні кримінальної справи.

44. Суд вважає, що заперечення Уряду порушує питання, що має бути розглянуте за статтею 3 Конвенції разом зі скаргою про неефективність розслідування та, отже, долучає заперечення до суті скарги заявника.

В. Суть

1. Доводи сторін

45. Заявник стверджував, що внаслідок жорстокого з ним поводження з боку працівників міліції він зазнав невиправної шкоди здоров'ю. Зокрема, він страждав на хронічний пієлонефрит та мав інші наслідки ушкодження голови, включаючи депресію та суїцидальні думки. Він стверджував, що його тілесні ушкодження були завдані йому працівниками міліції під час допитів 18 та 19 листопада 2002 року, які відбулись за відсутності його батьків або захисника. Заявник також зазначив, що під примусом він спочатку надав визнавальні покази 18 листопада 2002 року, та підтвердив їх 21 листопада 2002 року у присутності його матері та захисника, тому що працівники міліції погрожували йому, що в протилежному випадку не звільнять його з-під варти. Після звільнення, одужавши від стресу та найнявши нового юриста, заявник відмовився від визнавальних показів.

46. Заявник також зазначив, що негайно після звільнення він повідомив різні органи, включаючи місцеву прокуратуру, про незаконне поводження з ним працівників міліції. Проте прокуратура відмовилась прийняти його скаргу або навіть направити його на судово-медичне освідчування. Тільки наступного дня (23 листопада 2002 року) йому вдалося отримати таке направлення від Управління внутрішньої безпеки обласного ГУБОЗ МВС України, в компетенцію якого не входило розслідування його скарги. Заявник також стверджував, що прокуратура не бажала розслідувати справжні обставини, за яких йому було завдано тілесних ушкоджень. Про цей

факт свідчать численні відмови у порушенні кримінальної справи, які ґрунтувались перш за все на поясненнях відповідних працівників міліції, які заперечували факт жорстокого поводження, а причина виникнення тілесних ушкоджень не встановлювалася. Заявник також стверджував, що прокуратура постійно повідомляла його про свої постанови із запізненням, що ускладнювало процес їхнього оскарження.

47. Уряд заперечив проти цих доводів. Уряд зазначав, зокрема, що під час адміністративного арешту заявник не допитувався у зв'язку з пограбуванням. Він зізнався у вчиненні пограбування у присутності своєї матері та захисника. Після поміщення заявника до ІТТ він пройшов медичний огляд, і в нього не було виявлено жодних тілесних ушкоджень. Тілесні ушкодження, про які заявник скаржився, могло бути отримані за різних обставин після його звільнення, зокрема, наприклад, після падіння на землю або ударів тупими предметами. Тільки 1 квітня 2003 року заявник подав офіційне клопотання про порушення кримінальної справи щодо працівників міліції. Незважаючи на такий проміжок часу, прокуратура вжила усіх необхідних заходів для перевірки тверджень про можливе жорстоке поводження та відхилила скаргу заявника у зв'язку з відсутністю доказів. Оскільки спадкоємці заявника не оскаржили постанову від 5 червня 2006 року, подальше розслідування було неможливим.

2. Оцінка Суду

(а) Щодо стверджуваного жорстокого поводження

48. Розглядаючи факти цієї справи у світлі загальних принципів, визначених його практикою (див., наприклад, рішення у справах «Томасі проти Франції» (*Tomasi v. France*), від 27 серпня 1992 року, пп. 108-111, Series A № 241-A; «Рібіч проти Австрії» (*Ribitsch v. Austria*), від 4 грудня 1995 року, п. 34, Series A № 336, та «Вєргельський проти України» (*Vergelskyu v. Ukraine*), заява № 19312/06, п. 106, від 12 березня 2009 року), Суд зазначає, що згідно з актами експертизи від 23 листопада 2002 року та 27 січня 2005 року, які сторони не оскаржували, заявник мав синці, садна та інші ушкодження в різних частинах тіла, які могли бути завдані 18 листопада 2002 року (день, коли його було поміщено під адміністративний арешт) численними ударами тупими предметами (див. пункти 18 та 31). Версія подій заявника, згідно з якою він зазнав цих ушкоджень внаслідок застосування працівниками міліції фізичної сили під час його допитів, достатньою мірою докладна та узгоджується з висновками експертів. Незважаючи на кілька років розслідування, Уряд не надав жодної послідовної та обґрунтованої альтернативної версії щодо цих подій. За цих обставин Суд доходить висновку, що держава несе

відповідальність за вищезазначені тілесні ушкодження, які становлять жорстоке поводження із заявником.

49. У той же час Суд вважає, що варто звернути увагу на обставини, що пов'язані із затриманням заявника, його поміщенням під адміністративний арешт та його допитами у зв'язку з пограбуванням. Перш за все, Суд нагадує, що триденний адміністративний арешт заявника був офіційно визнаний національними судами незаконним (див. пункт 11).

50. Суд також зазначає, що ані в постановах органів прокуратури про відмову у порушенні кримінальної справи, ані в зауваженнях Уряду не міститься відповідь на твердження заявника про те, що його примусовий привід у відділ міліції опівдні 18 листопада 2002 року не мав жодних законних підстав. Зокрема, видається, що коли працівники міліції зупинили заявника на вулиці, він не займався будь-якою кримінальною діяльністю, яка слугувала б підставою для його затримання. Його також не викликали повісткою до міліції в якості підозрюваного або свідка. Крім того, кримінальну справу за фактом пограбування П. було порушено тільки 19 листопада 2002 року. Хоча заявник на час подій був неповнолітнім, про його затримання не було повідомлено ані його батьків, ані захисника, і в суді, який призначив заявнику покарання у вигляді адміністративного арешту, інтереси заявника ніхто не представляв.

51. Насамкінець, хоча Уряд та прокуратура стверджували, що заявник під час відбування адміністративного арешту не допитувався у зв'язку з пограбуванням, заявник надав копії своїх визнавальних показань, датованих 18 та 19 листопада 2002 року, підписаних заявником та правоохоронцями (підписи захисника або законного представника неповнолітньої особи на них відсутні – див. пункт 15). Схожим чином 15 січня 2004 року Білгород-Дністровський міський суд зазначив, що висновок прокуратури про те, що заявник не допитувався під час відбування ним адміністративного арешту, суперечив іншим матеріалам справи.

52. Той факт, що заявник, який на час подій був неповнолітнім, вперше зізнався у вчиненні пограбування під час адміністративного арешту за обставин, в яких процесуальні гарантії, такі як доступ до захисника, були відсутніми, та відмовився від своїх визнавальних показів після звільнення, вказує на те, що ці визнавальні покази могли бути недобровільними. Це у поєднанні з неоднозначними обставинами затримання заявника та незаконністю його адміністративного арешту дає підстави для виникнення серйозної підозри: незважаючи на те, чи вдавались працівники міліції до фізичного насильства, чи ні (див. пункт 48), затримання заявника та поміщення його під варту було засобом подолання його морального опору і, використовуючи його

вразливий емоційний стан, працівники міліції отримали від нього визнавальні показання.

53. Суд констатує, що така практика суперечить статті 3 Конвенції (див., *mutatis mutandis*, рішення у справах «Яллох проти Німеччини» (*Jalloh v. Germany*) [ВП], заява № 54810/00, п. 82, ECHR 2006-IX, та вищезазначене рішення у справі «Гефген проти Німеччини» (*Gäfgen v. Germany*), п. 131) та, особливо беручи до уваги вразливий вік заявника, становить нелюдське та таке, що принижує гідність, поводження.

54. У світлі вищенаведеного Суд доходить висновку, що було порушення статті 3 Конвенції у зв'язку з жорстоким поводженням із заявником під час його адміністративного арешту.

(b) Щодо ефективності розслідування

55. Суд повторює, що коли особа висуває небезпідставну скаргу на жорстоке поводження з нею, яке було таким, що порушує статтю 3 Конвенції, це положення, взяте у поєднанні із загальним обов'язком держави за статтею 1 Конвенції, за своїм змістом вимагає проведення ефективного офіційного розслідування (див. рішення у справі «Ассенов та інші проти Болгарії» (*Assenov and Others v. Bulgaria*) від 28 жовтня 1998 року, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII, с. 3290, п. 102).

56. Стосовно обставин цієї справи Суд зазначає, що заявник швидко повідомив правоохоронні органи про стверджуване жорстоке з ним поводження. Розслідування, яке тривало більш ніж три роки, не встановило обставин, щодо яких заявник скаржився, та особу чи осіб (якщо такі були), відповідальних за завдані заявнику тілесні ушкодження.

57. Суд також зазначає, що провадження у справі неодноразово зупинялося, оскільки прокуратура не знаходила доказів жорстокого поводження. У різні дати постанови про відмову в порушенні кримінальної справи скасовувалися вищестоящими органами прокуратури або судами, оскільки прокуратура не використовувала всіх наявних засобів для встановлення обставин, пов'язаних зі скаргою заявника.

58. В усіх своїх постановках про відмову у порушенні кримінальної справи органи прокуратури здебільшого повторювали ті ж самі висновки. Незважаючи на вказівки судів та вищестоящих органів прокуратури (див. пункти 26, 28 та 29), слідство не надало чітких відповідей на конкретні скарги заявника. Зокрема, воно не знайшло будь-якого достовірного пояснення причини виникнення його тілесних ушкоджень, як не надало обґрунтованої відповіді на його доводи стосовно незаконності його затримання та арешту або на його твердження про те, що він був допитаний у зв'язку з пограбуванням П. із порушенням процесуальних гарантій, встановлених Кримінально-

процесуальним кодексом України. Суд особливо наголошує на тому, що 15 січня 2004 року Білгород-Дністровський міський суд констатував: твердження прокуратури про те, що під час адміністративного арешту заявник не допитувався у зв'язку з пограбуванням, суперечать матеріалам справи. Незважаючи на цей висновок, наступні постанови про відмову у порушенні кримінальної справи було винесено на тих же підставах, без наведення будь-якого додаткового обґрунтування.

59. За цих обставин Суд не має підстав вважати, що ще одне оскарження спадкоємців померлого заявника могло виправити попередні недоліки та зробити розслідування ефективним.

60. Суд доходить висновку, що фактичні обставини розслідування скарг заявника про жорстоке поводження у цій справі подібні до обставин, щодо яких він нещодавно встановив порушення у декількох справах (див., *inter alia*, рішення у справах «Міхеєв проти Росії» (*Mikheyev v. Russia*), заява № 77617/01, пп. 112-113 та 120-121, від 26 січня 2006 року; «Кобець проти України» (*Kobets v. Ukraine*), заява № 16437/04, пп. 53-56, від 14 лютого 2008 року; та «Вергельський проти України» (*Vergelskyu v. Ukraine*), заява № 19312/06, п. 102, 12 березня 2009 року).

61. У світлі обставин цієї справи та своєї усталеної практики Суд доходить висновку, що було порушення статті 3 Конвенції у зв'язку з неефективним розслідуванням скарги заявника про жорстоке поводження під час тримання його під вартою. Отже, заперечення Уряду щодо невичерпання (див. пункт 42) мають бути відхилені.

62. З огляду на свої висновки за статтею 3 Конвенції Суд вважає, що немає потреби розглядати, чи було порушення статті 13 Конвенції у зв'язку з неефективністю розслідування.

III. ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ КОНВЕНЦІЇ

63. Додатково заявник скаржився, що його затримання 18 листопада 2002 року було незаконним, що судовий розгляд обвинувачення у непокорі працівникам правоохоронних органів був несправедливим, а призначене покарання – свавільним, та що він не мав ефективних національних засобів юридичного захисту стосовно цих скарг. Щодо цих скарг заявник посилався на статті 5, пункт 1 статті 6, 7 та 13 Конвенції.

64. Уважно дослідивши доводи заявника, враховуючи всі наявні у нього матеріали тією мірою, якою оскаржувані питання належать до його компетенції, Суд доходить висновку, що вони не виявляють будь-яких ознак порушень прав та свобод, гарантованих Конвенцією.

65. Отже, згідно з підпунктом «а» пункту 3 і пунктом 4 статті 35 Конвенції ця частина заяви має бути визнана неприйнятною як явно необґрунтована.

IV. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

66. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї, і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

A. Шкода

67. Заявник вимагав 800000 євро для себе та 150000 євро для своєї матері в якості відшкодування моральної шкоди, якої, за його твердженнями, він зазнав у зв'язку з порушеннями усіх положень Конвенції, на які він посилався у своїй заяві.

68. Уряд зазначав, що ці вимоги є надмірними та необґрунтованими. Крім того, пані Душка не має права вимагати будь-якого відшкодування на свою користь. Уряд також стверджував, що якщо Суд присудить будь-яку суму відшкодування на користь заявника, вона має бути успадкована усіма його законними спадкоємцями.

69. Суд нагадує, що він встановив порушення прав заявника тільки за статтею 3 Конвенції. Здійснюючи оцінку на засадах справедливості, він присуджує заявникові 18 000 євро відшкодування моральної шкоди, що мають бути сплачені як спадщина заявника.

B. Судові та інші витрати

70. Заявник також вимагав 436 грн в якості відшкодування дорожніх витрат, 2781 грн за його лікування та лікування його матері; 6900 грн за санаторно-курортне лікування заявника та його матері та 1528,54 грн за поштові послуги та копіювання документів. Він надав відповідні квитанції на підтвердження медичних, копіювальних та поштових витрат.

71. Уряд зазначив, що ці вимоги були по суті необґрунтованими.

72. Відповідно до практики Суду заявник має право на відшкодування судових витрат, якщо буде доведено, що такі витрати були фактичними і неминучими, а їх розмір – обґрунтованим. У цій справі, з огляду на наявні документи та вищенаведені критерії, Суд вважає за належне присудити суму 150 євро в якості відшкодування

вартості поштових послуг та послуг на копіювання і відхиляє решту вимог.

С. Пеня

73. Суд вважає за належне призначити пеню, виходячи з розміру граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Постановляє*, що мати заявника, пані Тетяна Іванівна Душка, може продовжувати провадження замість заявника.
2. *Вирішує* приєднати заперечення Уряду щодо вичерпання національних засобів юридичного захисту до розгляду по суті скарги заявника за статтею 3 Конвенції на жорстоке поводження під час тримання його під вартою і відхиляє їх після розгляду цієї скарги по суті.
3. *Оголошує* скарги стосовно жорстокого поводження під час тримання під вартою і неефективного розслідування стверджуваного жорстокого поводження із заявником прийнятними, а решту скарг в заяві – неприйнятними.
4. *Постановляє*, що було порушення статті 3 Конвенції у зв'язку з нелюдським і таким, що принижує гідність, поводженням, якого зазнав заявник, перебуваючи під вартою у відділі міліції.
5. *Постановляє*, що було порушення статті 3 Конвенції у зв'язку з неефективним розслідуванням скарги заявника на жорстоке поводження під час тримання під вартою у відділі міліції.
6. *Постановляє*, що немає необхідності розглядати скаргу стосовно неефективного розслідування за статтею 13 Конвенції.
7. *Постановляє*, що
 - (а) протягом трьох місяців від дня, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити спадкоємцям заявника 18000 (вісімнадцять тисяч) євро відшкодування моральної шкоди та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись на цю суму, та пані Тетяні Іванівні Душці 150 (сто п'ятдесят) євро

компенсації судових витрат та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись на цю суму; ці суми мають бути конвертовані у національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) зі спливом зазначеного тримісячного строку і до остаточного розрахунку на вищезазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

8. *Відхиляє* решту вимог щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою і повідомлено письмово 3 лютого 2011 року відповідно до пунктів 2 та 3 Правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія Вестердік
(*Claudia Westerdiek*)
Секретар

Пер Лоренцен
(*Peer Lorenzen*)
Голова